

ARBITRAJ HAQQINDA QANUN LAYİHƏSİ

Milli Məclis tərəfindən 19 dekabr tarixində *Arbitraj haqqında* Qanun layihəsinin ikinci oxunuşu təqdim edilmişdir. Təklif olunan bu Qanun layihəsi, öz növbəsində *UNCITRAL Beynəlxalq Ticarət Arbitraj haqqında Model Qanuna (1985)* əsaslanan 1999-cu il 757-IQ sayılı *Beynəlxalq Arbitraj haqqında* Qanunu əvəz etmək məqsədini güdür. Layihə, Model Qanuna 2006-cı ildə qəbul edilmiş dəyişiklikləri daxil edir.

Qanun layihəsinin əsas məqsədi, məhkəmələrin yükünü azaltmaq üçün daxili arbitraj sistemini yaratmaqdır. Beləliklə, əvvəlki Beynəlxalq Arbitraj haqqında Qanundan fərqli olaraq, Qanun layihəsi həm beynəlxalq, həm də yerli (arbitrajın yeri Azərbaycanda olan arbitraj məhkəməsi) arbitrajını əhatə edir. Təklif olunan Qanun layihəsi, arbitraj üçün tənzimləyici çərçivəni, onun prosedura aspektlərini və qurumsallaşması, arbitraj sazişlərini, habelə xarici arbitraj qərarlarının tanınması və icrasını əhatə edir.

Kommersiya mübahisələri, habelə tərəflərin mübahisənin predmeti barədə sərəncam hüququna malik olduğu və üçüncü şəxslərin hüquqlarına toxunmayan mübahisələr arbitrajda həll edilə bilər. Qanun layihəsi, arbitrajda həll edilə bilməyən iş və mübahisələrin siyahısını daxil edir: (i) cinayət və inzibati xətalər; (ii) inzibati və digər publik hüquq münasibətlərindən irəli gələn; (iii) ailə; (iv) fiziki şəxslərin hüquqi statusu ilə bağlı; (v) məşğulluq və əmək; (vi) ətraf mühitin mühafizəsi ilə bağlı mübahisələr; (vii) vərəsəlik; (viii) əqli mülkiyyət hüquqlarının müəyyən edilməsi və qeydiyyatı; (ix) rəqabət və istehlakçıların müdafiəsi, eləcə də istehlak kreditləri; (x) Azərbaycan ərazisində yerləşən daşınmaz əmlak üzərində əmlak hüquqları; (xi) müflisləşmə və iflas; (xii) müəssisənin ləğvi və ya onun qərarlarının ləğvi (əgər qurumun Azərbaycanda hüquqi ünvanı varsa); (xiii) sahibkarlıq subyekti olduğu hallar istisna olmaqla, fiziki şəxslər arasında mübahisələr; (xiv) daşıma müqavilələri üzrə daşıyıcılara qarşı; və (xv) Azərbaycan ərazisində daşınmaz əmlakın icarəsi. Daşıyıcılara qarşı daşıma müqavilələrindən irəli gələn iddialara, habelə Azərbaycanda daşınmaz əmlakın icarəsi ilə bağlı mübahisələrə yerli arbitrajda baxıla bilər.

Yerli daimi arbitraj təşkilatı müvafiq dövlət qeydiyyatına alınmış və akkreditasiyadan keçmiş qeyri-kommersiya təşkilatıdır. Qanun layihəsi, bu təşkilatın yaradıla biləcəyi Mülki Məcəllə ilə müəyyən edilmiş qeyri-kommersiya təşkilatı-hüquqi və ya istənilən digər təşkilatı-hüquqi formanı müəyyən etmir.

Təşkilat, mübahisənin həlli üçün arbitraj məhkəməsinin səlahiyyətlərinə aid məsələlər istisna olmaqla, arbitraj icraatının idarə edilməsi, arbitrajın təşkilatı təminatı, o cümlədən arbitrlərin təyin olunması, onlara etiraz edilməsi və onların səlahiyyətinə xitam verilməsi məsələlərinin həlli, kargüzarlıq, arbitraj haqlarının və digər arbitraj xərclərinin ödənilməsinin təşkili funksiyalarını həyata keçirir. Dövlət orqanları, bələdiyyələr, dövlətə məxsus hüquqi şəxslər, publik hüquqi şəxslər (qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hallar istisna olmaqla), siyasi partiyalar, dini qurumlar, Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyası, Notariat Palatası və Mediasiya Şurası tərəfindən daimi arbitraj təşkilatların yaradılması qadağandır.

Yerli arbitraj icraatına arbitrlərə dair tələblər aşağıdakılardır:

- işin nəticəsinə marağın olmaması və mübahisə tərəflərindən müstəqillik;
- yaşı 25-dən az olmaması;
- istənilən ixtisas üzrə ali təhsil; və

– üç ildən az olmayan öz ixtisası üzrə təcrübə.

Mübahisəni təkbəşinə həll edən arbitr və, tərəflər arasında digər razılıq olmadıqda, arbitraj məhkəməsində sədrlik edən arbitr ali hüquq təhsilinə malik olmalıdır. Arbitraj sazişi və ya daimi arbitraj təşkilatının qaydaları ilə arbitr üçün istənilən əlavə tələblər müəyyən edilə bilər. Qanun layihəsinin arbitr kimi fəaliyyət göstərə bilməyən şəxslərin siyahısına hakimlər, məhkumluğu olan şəxslər, hüquq-mühafizə orqanlarından xaric edilmiş, vəkillik və notariat fəaliyyətinə xitam verilmiş, həmçinin Mediasiya Şurasına üzvlüyündən çıxarılmış şəxslər daxildir.

Tərəflər arasında digər razılıq olmadıqda, arbitraj qərarının ləğvi ilə bağlı ərizə tərəfin arbitraj qərarından məlum olduğu tarixdən üç ay ərzində Azərbaycanın beş Kommersiya Məhkəməsindən birinə verilir. Arbitraj qərarı ləğv edildikdə, arbitraj sazişi qüvvədə qalır və tərəflər mübahisənin həll olunması üçün yenidən arbitraja məhkəməsinə müraciət edə bilərlər.

Kommersiya Məhkəməsi arbitraj sazişi bağlanarkən tərəflərdən birinin fəaliyyət qabiliyyətini itirməsi, müqavilənin etibarsızlığı, prosessual hüquqların pozulması, tərəflərlə razılaşdırılmış arbitraj məhkəməsinin tərkibi ilə uyğunsuzluq və arbitraj müqaviləsində nəzərdə tutulmayan mübahisənin həlli barədə sübutlar olduqda, arbitraj məhkəməsinin qərarını tam və ya qismən ləğv edə bilər. Bundan əlavə, Məhkəmə mübahisənin qanunla müəyyən edilmiş qaydada arbitraj yolu ilə həll edilə bilməməsi və ya qərarın Respublika Konstitusiyası və ya publik qaydasına zidd olmasını əsas gətirərək belə bir qərar çıxara bilər.

Qanun layihəsi həm xarici, həm də yerli arbitraj qərarlarının tanınması və icrasını tənzimləyir. Xarici arbitraj qərarları hələ də Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsi tərəfindən tanınır. Tərəflərdən biri qərarın verildiyi gündən üç ay ərzində yerli arbitraj qərarını könüllü icra etmədikdə, xeyrinə qərar çıxarılmış tərəf arbitraj qərarının məcburi icrasının təmin edilməsi barədə məhkəməyə müraciət edə bilər.

Qanun layihəsi təsdiq edildikdən sonra Mülki Prosessual Məcəlləyə müvafiq dəyişikliklər edildiyi tarixdən qüvvəyə minəcək. Qanun layihəsi qüvvəyə mindiyi tarixədək Ali Məhkəmənin icraatında olan xarici arbitraj məhkəmələrinin qərarlarının tanınması və icrası üzrə işlərə şamil edilməyəcək.

* * *

Dekabr 2023 Qanunvericilik Yeniliyi*

Azərbaycan Respublikası

Ətraflı Məlumat üçün:

ContactUs@Bureau28a.com

*Məlumat hüquqi məsləhət təşkil etmir və bunun üçün nəzərdə tutulmur

Azərbaycan Respublikası

AZ1095, Bakı

Neftçilər Prospekti, Ev 67

www.bureau28a.com

©2023 “Bureau 28a” MMC